

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ макъ

1923-рэ ильзым
Гъэтхалэм
Къыштегъэжъагъэу къыдэкъы

№ 169 (21658)

2018-рэ ильз

ШЭМБЭТ

ИОНЫГЪОМ и 22-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

Къыхэтутыгъэхэр ыкъи
нэмэгэл қэбэрхэр
тисайт ижүүлэлтэй

WWW.ADYGOVOICE.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъээст

Лъэпкъыр зэрыгушхорэ гъомылапхъ, лъэхъаным диштэрэ хъизмэт

Адыгеим и Лышихъэ щэ заводэу «Тамбовскэм» ицехыкэ зэригъэльэгъугь. Адыгеим къуаер къышыдэзыгъэйрэ предпринятиешхохэм мы заводыр зэу ашыщ, Урысюем и Кыблэ щэ промышленностымкэ ихызметшлэпэ пэрытхэм ахэхъэ.

Адыгэ Республикэм и Лышихъэ игусагъэх Урысюе Федерациим и Президент и Полномочн лыклоу ЮФО-м щылэм иаппарат Адыгэ Республикэмкэ инфедеральнэ инспектор шхъя-Іэу Сергей Дрокинир, Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ стрэу Александр Наролинир, Адыгэ Республикэм и Лышихъэрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ я Администрации ипащэу Тхъаклычины Мурат, Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ игуадэу Сапый Вячеслав, Адыгэ

Республикэм экономикэ хэхьоногъэмрэ сатуумрэкэ иминистрэу Олег Топоровир, Адыгэ Республикэм юфшэнэмкэ ыкъи социальнэ хэхьоногъэмкэ иминистрэу Мирзэ Джанбеч, Адыгэ Республикэм мэкбу-мэшымкэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Хьапэкэ Аслъян.

Щэ заводым игенеральнэ директорэу Лъэустэнджэл Мурат къызэриуагъэмкэ, предприятием ироизводствэ шхъя-Іэу Джэджа районымкэ къутырэу Тамбовскэм дэт, аш ренэу хэхьоногъэ ешы, продукции

лъэпкъеу къыдагъэкъырэми зырагъэушомбгу зэпыт.

Бэмышлэу ООО-у «Тамбовскэм» продукцие хъазырьрэ зыщыэкъоцлащихъашт цех Мые-къуапл щигъэпсыгъэнэм тегъэпсхъяэзэ инвестиционнэ проектим ипхырыщиин ыухыгъ. Пстэумки инвестициехэу сомэ миллиони 120-рэ къыхальхъагь.

Адыгеим и Лышихъэ цехырэ кыпплыхъагь, производственэ линиякэхэр зэригъэльэгъугъэх. Квадрат метрэ мини 2-м ехъу зэльяубыты джырэ шапхъэхэм адиштэу юф зышээрэ вакуум

машинэхэу продукциер зэклюццызыщихъэхэрэм, гъэучьыла-льхэм, нэмэгэл оборудованиехэм. Цехим юф зышэу зыригъэжъагъэм къышыублагъэу продукцие тонни 184-рэ фэдиз зэккоцлащихъагь. Чэш-зымафэм къыклоцл цехим продукцие тонни 5 фэдиз къышыдагъэклэ. Тонн 20-м нагъэсынэу гүхэлт ял.

Проектым ипхырыщиинкэ 1эплигъу къызээрэфхъугъэм фэшлээ Лъэустэнджэл Мурат Адыгэ Республикэм и Лышихъэ зэрэфэрэзэр риуагь. Предприя-

тием ипащэ джащ фэдэу цехыкэл шүугэйу илэхэм, юфшлэкэл амалхэр нахьышу зэршыгъэхэм, производствэр уахтэм диштэу зэтэгъэпсхъяэгъэнэмкэ нэмэгэл проектхэр зэрэгэца-кэхэрэм къатегуущыагь. Гүчлийн пае, предприятие шхъялам унэхэр, складхэр, гъэучьыла-льхэр щагъэлжэгъягъэх. Псэоллын 8-мэ ягъэпсын үүж итых. Пстэумки сомэ миллион 230-рэ фэдиз хүурэ инвестациехэр къахальхъанэу мэгүгъэх.

Къумпылы Мурат производствэм юф зэришлэрэм осэшхо кыфишигъыгь, республикэм аш фэдэ производствэ дэгүүхэр зэрищиагъэхэр хигъэунэфийгъыгь.

«Производствэр гъэкэжьи-гъэнэр — заводым къыдигъэ-кырэр нахьыбэ шыгъэнэмкэ амал шхъялхэм ашыц. Ашкэл щысэшлэу щыт щэ заводэу «Тамбовскэр». Eklonlaklakэхэм яшуагъэлэ финанс-экономикэ юфхэр предприятием щыдэк-оягъэх, хэбзэлахъхуяа бюджетым къихъэхэрэри нахьыбэ хүгъэх, юфшлэпэ чыпилакэхэрэи щылэ мэхъуяа. Республикэм иекономикэ хэхьоногъэ ышынымкэ аш ишуагъэ къэлж. Аш фэдэ предприятиехэр тэтийгъэхэх, ахэм 1эплигъу тафхъущт, бизнесын хэхьоногъэ ышынымкэ, республикэм нахьыбэу инвестициехэр къыхальхъанхэмкэ амалхэм тусацшт», — къыуагь Къумпылы Мурат.

Адыгэ Республикэм и Лышихъэ предприятием щылажье-хэрэм ялъыклохэм задэгүшлээм, юфшэнэмкэ амалэу ялэхэм, ялэжжапкэ зыфэдизым аклэупчагь, социальнэ пшъэрэльхэр агъэцэлжэжынхэм мэхъанэшхо зэриэр къыуагь. Республикэм ипащэ предприятием иофышлэхэм яшлонгъоногъэхэр

(Икэух я 3-рэ н. ит).

ЗЭХЬОКІНЫГЪЭХЭМ адырагъэштагь

Адыгэ Республикаем и Къэралыгъо Совет — Хасэм зичэзыу я XXVIII-рэ зэхэсигъоу тыгъуасэ илагъэр зэращагь аш и Тхъаматэу Владимир Нарожнэм, аш игуадзэхэу Іащэ Мухъамэдрэ Шъэо Аскэррэ. Йофхъабзэм хэлэжьагь Адыгейим и Лышъхъэу Къумпыл Мурат.

Цыфхэр социальнау къеу-
хъумэгъэнхэм фытегъэпсыхъэ-
тээ хэбзэгъеуцугъэхэм ашыщ-
хэм зэхъокынгъэхэр афэшы-
гъэнхэм депутатхэм дырагъэ-
штагь.

Зэхэсигъом щагъэнэфэгъэ
Йофхъохэм атемыгщыиэхээ,
Іоныгъом и 9-м республикэм
щыкіогъэ хэдзынхэм. Мыекуа-
пэкіэ зы мандат зиэ хэдзыгъэ
коеу N 9-м АР-м и Парламент
идепутат ихэдзын тедзэу зэх-
ащагъэм ашытекиогъэ партиеу
«Единэ Россиием» къыгъэлъэ-
тогъэ Светлана Романовам

бюджетым ихахъохэр сомэ
миллион 453,3-м ехүкэ нахь-
бэ хүненэ зэхъокынгъэхэм
къагъенафэ. Федеральнэ гучэм
къикыре зэкламыгъэкложыре
мылькур гъесэнгъэм, псаун-
гъэр къеухъумэгъенным, мэку-
мэш хъызметым, социальнэ
политикэм, нэмийк лэнэнхэм
апэуагъехъанеу ары. Джаш фэ-
дэу къихъашт ильэсэм тельти-
гъэ бюджетым ихардххэм
зэхъокынгъэхэр фашыых, а
пчагъэр сомэ миллион 505,4-
кіэ нахьыбэ хуугъэ. Мы зэхъо-
кынгъэхэм депутатхэм дыра-

гъом инаіэ зытыридзэ-
гъэ лэнэнхэм гъэцкіэгъэн-
хэмкіэ партиеу «Единэ России-
ем» ифракцеу АР-м и Парла-
мент Ѣылм Йофхъохэр ышлагъ.
Аш къыдыхъэлтыгъэу Адыгей-
им ихэбзэгъеуцугъэхэу «Рес-
публикаем Ѣылсухэрэ якуп
заулэм социальнэ ІэпыІэгъу
ягъэгъотыгъенным фэгъэхъыгъ»
ыкіи «Транспорт хэбзэлахым
фэгъэхъыгъ» зыфилохэрэм зэхъокынгъэхэр афашиынхэу
зэхэсигъом къыхалхъагь. Влади-
мир Нарожнэм къызериуа-
гъэмкіэ, мыш дэжым анах
шъхъаіэу Ѣытыр ильэс 60-м
нэсигъэ хуульфыгъэхэм ыкіи
ильэс 55-рэ зыныбжь бзыльфы-
гъэхэм ыпэклэ ягъэ социальнэ
фэгъэкіотэнгъэхэр (2019-рэ
ильэсэм Ѣылэ мазэм и 1-м
щегээжьагьэу 2024-рэ ильэсэм
тыгъэгъазэм и 31-м нэс) къаф-
гъэнэжыгъэнхэр ары. Къыз-
рэхагъэцыгъэмкіэ, мы купым
хэхъэрэ ылфхэм социальнэ
ІэпыІэгъу ягъэгъотыгъенным,
транспортным пыль хэбзэла-
хымкіэ фэгъэкіотэнгъэхэр
яїэнхэм зэхъокынгъэхэр фэ-
лооришэцтых. Социальнэ мэ-
хъянэхши зиэ хэбзэгъеуцугъэм
ипроектиту депутатхэр ахэ-

къээрэгъоигъэхэр фэгушуа-
гъэх. Ар депутат зэрэхугъэр
къэзыушихъатырэ тхылтыр
ратыгъыгъ.

Адыгейим ихэбзэгъеуцугъэ
«АР-м» иреспублике бюджетэу
2019-рэ ильэсэм ыкіи аш къы-
кіэлъыкіорэ ильэситум ате-
льтигъэхэм фэгъэхъыгъ» зыфи-
лорэм зэхъокынгъэхэр фэшы-
гъэнхэм изаконопроект депутатхэр
хэлпльагъэх. АР-м фи-
нансхэмкіэ иминистрэу Дол-
Долэтбий къызериуагъэмкіэ,

гъэштагь ыкіи аэрэ еджэгъум-
кіэ аштагь.

Урсые Федерации и Президентэу Владимир Путиним
пенсие системэм зэхъокынгъэу фашыщхэм ылфхэм
яшгоноигъэхэр амал зэри-
Іэкіэ нахь къышыдэлтыгъэ-
гъэнхэм фэгъэхъыгъэ предложе-
ниу къыхыгъэхэм ыкіи пиш-
рлыгъэу къыгъеуцугъэхэм ягъэ-
цэкіэн епхыгъэ йофшіэнры рес-
публикаем Ѣагъэцакіэ. Къэралы-

плъагъэх, зэхъокынгъэхэм
адырагъэштагь ыкіи аэрэ
еджэгъумкіэ аштагъэх.

2018-рэ ильэсэм иапэрэ
ильэсныкюо республике бюдже-
тыр гъэцкіагьэ зэрэхугъэм
изэфхыссыжхэр министрэу
Долэ Долэтбий къышызэ къы-
зэрэхигъэцыгъэмкіэ, бюджетым
ихахъохэр (мэзихым) сомэ мил-
лиарди 8-рэ миллиони 105-м
шокыгъэ в ильэсэм тельтигъэ
бюджетым ипроцент 45,2-рэ
хуугъэ. Аш ипроцент 57,7-рэ

ДАУР Мурат Титыу ыкъор

Адыгэ Республикаем член-
гъешхо ышыгъ. Общественнэ,
партийнэ Ѣофыши цэврэйоу,
цыиф зафэу, таубытагьэ зы-
хэльэу Ѣытыгъэ Даур Мурат
Титыу ыкъор бэрэ зэсмы-
джэ нэуж ыныбжь ильэс 86-м
итэу идунаи ыхъожьыгъ.

Даур Мурат Ѣылэнгъэ
гъогу шлагъо къыкlyу. Илэ-
гүхэм яиусэ нэмийц-фашист
техаклохэм зэхакутгээзэх
хъызметыр зыпкъ игъэцо-
жыгъэним илах хишихъагь.
М. Т. Даурым къэлэгъэдэж
училишыр, Адыгэ къэралыгъо
къэлэгъэдэж институтыр къы-
уухыгъэх. Советскэ Дээм къу-
лыкъур зыщхэ нэуж КПСС-м
ихэу комитет инструкторэу, КПСС-м и Төүцожь райком
исекретарэу, ВЛКСМ-м и Адыгэ хэку комитет иапэрэ секретарэу Ѣытыгъ. Авшэрэ партийнэ еджаплэр къызеухым пар-
тием и Адыгэ хэку комитет пропагандэмрэ агитациемрэ иотдел ипещагь. Пенсием зэком Адыгэ хэкум игъэцкіэ
комитет иотделэу социальнэ Ѣофхъабзэхэм язехъан фэгъэз-
тээм Ѣоф Ѣишигъ, цыфхэм социальнэ ІэпыІэгъу языхъэ-
тээрэ фондэу республикаем социальнэ ухумэнгъэмкіэ и
Министерствэ Ѣызэхашагъэм ипещагь.

Оденэу «Щытхъум и Тамыгъэ» төгъогогоо, медальхэу «За трудовую доблесть», «За трудовое отличие», «Адыгейим и Щытхъузехъ», КПРФ-м и ЦК иорденхэу «Партийная доблесть», «За службу перед партией» зыфилохэрэр ыкіи нэмийкхэр М. Т. Даурым къыфагъэшьошагъэх.

Даур Мурат сидигьуи партием фэшьыпкъагь. Ыкlyачлэрэ
ипсауныгъэрэ къехыифэ КПРФ-м иреспублике комитет къакло-
щыгъ, общественнэ Ѣофхъабзэу къыфашыхэрэр пшъедэ-
къыжышо пыльэу ренэу ыгъэцаклэштэгъэх.

Тэ, ильэсигъэрэ аш Ѣоф дэзышлагъэхэм, гушхъэлэжыгъэ
бай зиэгъэ, зиреспубликэрэ зихгээгүрэ шу дэдэ зыльэгъу-
щтыгъэ Мурат Ѣиашшэми тыгу ильшт.

Даур Мурат иунагъорэ илахылхэмрэ тафэтхъаусыхэ, якин
адэтгоши.

А. А. Джарым, А. Ш. Кушуу, В. Ф. Сороколет, А. К. Матыжъ, Ф. П. Бжышто, К. М. Дзыбэ, М. М. Делэкью, К. М. Дыбагыу, А. Г. Дьяченко, А. М. Четыжъ, Р. Х. Мамый, Дж. Х. Мэкул, В. В. Мельников, Е. А. Москленко, Ю. Д. Нэхай, А. С. Пренко, Е. И. Салов, Г. Н. Сенин, Р. А. Ханэхъу, И. Р. Сихъу, К. И. Скородод, Г. К. Чэмышуу, М. Х. Цуякъу, А. Ю. Шуаджэ

хэбзэлахь ыкіи мыхэбзэлахь
хахъох. Харьдхэр сомэ миллиарди 8-рэ миллион 76-м ехү.
Ахьщэр нахьыбэу зыпэуагъэхъагьэр социальнэ Ѣофхъохэм
язашхын ары, мы лэнэнхэм
къиклэ республикаем ыпашхъэ Ѣыт
пшъэрлыхэр зэкіэ гъэцкіагьэх.
Хэбзэлахь ыкіи мыхэбзэлахь

хахъох. Харьдхэр сомэ миллиарди 8-рэ миллион 76-м ехү.
Ахьщэр нахьыбэу зыпэуагъэхъагьэр социальнэ Ѣофхъохэм
язашхын ары, мы лэнэнхэм
къиклэ республикаем ыпашхъэ Ѣыт
пшъэрлыхэр зэкіэ гъэцкіагьэх.

Хабзэ зэрэхугъэу, зэхэсигъом
икіэху Адыгейим и Лышъхъэу
Къумпыл Мурат гүшүээр
ыштагь ыкіи ежь анах зыгъэ-
гүмэйкырэ Ѣофхъохэм къа-
щыуцугъ.

— Республикаем Ѣылсэхэ-
рэм якуп заулэмэ социальнэ
ІэпыІэгъу ягъэгъотыгъенным ыкіи
транспорт хэбзэлахымкіэ фэ-
гъэктотэнгъэхэр яїэнхэм зэрэ-
дэжэхъэштагьэхэм мэхъянэшхо
иэу сэлтэйтэ. Ашкіэ Урсые
и Президент тыэрэгтэогор къэд-
гэлэхъэштагьэхэр — къыуагъ Къум-
пыл Мурат депутатхэм закын-
тигъаззээ.

— Йоныгъом и 9-м Ѣылэнгъэ хэ-
дзынхэр рэхъатэу, Ѣынэгъон-
чээ зэхэштагьэхэм зэрэхугъэу
АР-м и Лышъхъэу хигъэунэфы-
кыгъ. Ашкіэ Ѣофхъохэм зытшэгъэ
хэдзынхэмкіэ чыпілэ комиссие-
хэм, хэбзэухъумаклохэм, зы-

— Ильэсигъир икінкіэ мээз
заул нылэп къэнагъэр. Арышь,
пстэуми тиофишлакіэ нахь дгээ-
лэхъэшын, пшъэрлыгъэ Ѣытхэр
игъом зэшотхынхэм тыпильтын
фае, — къыуагъ къеухым Къум-
пыл Мурат.

ТХАРКЬОХЬО Адам.

Дунэе фестивалым Темыр ыкы Кыблэ Кавказым, кьош Республикехэу Абхазыимрэ Кыблэ Осетиемрэ, зэклемки Республике 17-мэ ялтыклохэр зэфищагъэх. Къалэу Грознэр залэпсыгъэр ильэс 200 зэрэхүүтгэй къыдыгъэлтигъэ йофтхабзэхэм ар ашыц.

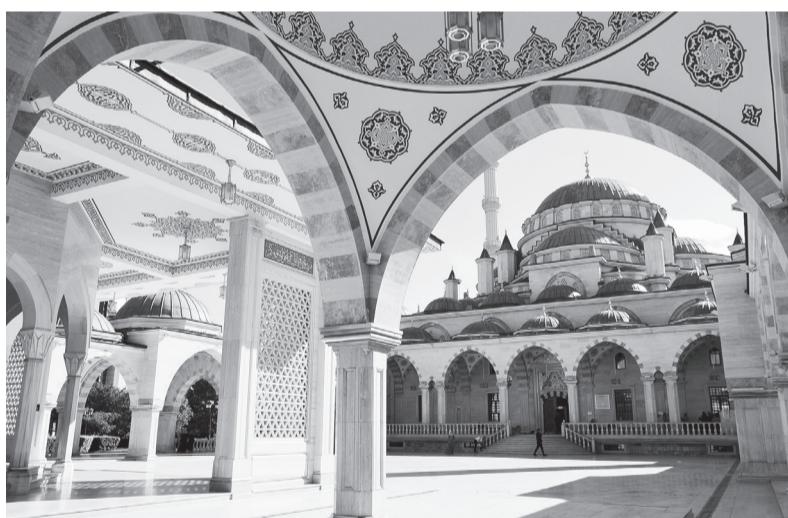
Ильэс 19-м фестивалым ыцэ къызэригъэшьыкъэжырээр къельгъуягъ ыкы культуре бай зиэ льэпкхэр хэз афэмыхъо зэрэзэхахъэхэрэр, зэлукэ пэпч мэфек шыпкэ зэрэхъурер аш ишыхъаты.

Чечэн Республиker хъаклехэм зэрафечефир Грознэм идхэйн-пэ шыпкэ къышынэфагъ — Адыгейм къыкыгъэ лыкло купым льэпк шыныгъох бысымхэм къылагъохыгъэх, къэшо дахэм лъэнкыуитгэ зыратыгъ. Нэужым шъядж зыщипсэущтм ращэлгъа.

Апэрэ мафэм фестивалым мэфек шыккэлэ къызэшьуахъг Чечэн Республиком икъешьуаклохэмрэ иордэйхохэмрэ. Шонигъоныгъэ зиэхэм къэл шхьанэр къаплыгъан амал аратыгъ.

Грознакэр

Заохэм, конституции хабзэм игъэпсын ялъехъан зэхакуутэгъэ Грознэм джырэ мафхэм итеплэ умыгъешэгъон плъэккы-

рэп. Аш изэтегъеузожын зырагъэжъягъэр 2006-рэ ильэсир ары ыкы ильэс 4-м къикоц икъиркэлэ агъэпсыжыгъыгъ пломи хүщт. Европамкэ мэшт анахь инэу азэндэжэлэшхохэр зытетыр, къалэм шхъашыгъунэ дэхшохэу Грозный-Сити щагъэпсыгъэхэр, Лъэпкъ музейм иунаклэ, Лъэпкъ тхыльеджэлаклэр, апшэрэ еджаплехэм ятеплэ, нэмыхыбери хъаклехэм агъешэгъон екъу. Анахъеу пстэуми нэр зыщипэахырээр шункы къызыгъихыкэ ары — шо зэмийлэхжыгъохэмкэ унхэр, урамхэр зэпэнэфыжых.

Псэольяклехэм яшыни мыш щизэпагъеурэп — чэши мафи иоф ашлэ, унаклехэр зетыральхэр. Мамырныгъэм игъогу нахь зезигъеушомбгуэр къалэм, шольырым джар игъэпсык, ишык.

Лъэпкъ культурэм имэфек

Мэфэ шхьаа нахь фестивалым фыхахыгъаэм, Іоныгъом и

Мыш фэдэ шхьэ зиэ Дунэе фестивалэу я XIX-рэ ильэс хъугъэу искусствэхэмкэ зэхашэрэр Іоныгъом и 17 – 18-м Чечэн Республиком икъэлэ шхьаа Грознэм щыкъуагъ. Адыгейр аш къышагъэлъэгъуагъ льэпк орэдымрэ къашъомрэкэ Адыгэ Республиком и Къэралыгъо ансамблэу «Исламыем», дышэидэнэмкэ, пхъэм хэшыкыгъэ льэпк 1эмэ-псымхэм яшынкэ 1эпэласэхэу Сет (Пэнэшь) Сафиетрэ Гостэкъо Русльянрэ. Купым ипэшагъэр Адыгейм культурэмкэ иминистрэу Аульэ Юр.

ствэмрэкэ и Координационнэ зэхэсигъо хэлжэгъаэх шъолъирхэм культурэм ылъэныкъокэ ялашхэр. Адыгейр аш къышигъэлъэгъуагъ Республиком культурэмкэ иминистрэу Аульэ Юр.

УФ-м и Президент инашшоу «Урысые Федерацием 2024-рэ ильэсир нэс ихэхъоныгъэ тэгээшхэгъэлэгъэ льэпк шьэрьхэмрэ яхыилагъ» зыфилорэм къыдыхэлтигъаэ Лъэпкъ проектэу «Культурэм» игъэцэлэн, духовой оркстрэхэм ыкы ахэм мэкъамхэр къащязыгъохэрэм я Ассоциации икъутамхэр КъФШ-м исубъектхэм къащязыгъаэныр зытегшыгъэгъэхэйфыгъохэм ашыщых.

Адыгейм культурэмкэ иминистрэу Аульэ Юр зэхэсигъом къыхилхъагъ Кыблэ Федеральнэ шъолъырэм ирэгионхэм ятвортческэ иофхэбээ инхэу ильэс къэш эхашщхэр зэхэтхэу аухэсизэ ашынным фэгъэхъигъэу.

— Тикупхэм къагъэлъэгъон икъун я!, мыш фэдэ иофхъа-

бзэхэу зэдэзэхатщхэрэм тыкызыякъуалыкэ тэлэгъу шьори шууикупхэр шэпхъэ лъагхэм зэрдиштэхэрэр. Арыш, тызэхэтэу культурэм ылъэнкъокэ иофхэбээ зэфэшхъафхэр зэдэзэхатщхэмэ, ахэм нахь тыкыагъэ-

байшт, Урысые ишъолъыр зэфэшхъафхэм нахь ташэшт, культурэм тахицэшт, — къышиуагъ зэхахьем Аульэ Юр ыкы аш пстэуми къыдигъагъэштагъ.

Зэрэраххъафхэмкэ, шэкло-гу мазэм ыгузэхүм нахь мыкласэу, шъолъыр бюджетхэм ыкы ильэсир тэлтигъээ лъэпкъаэхэм захалтэхэкэлэ, Ассоциации «Кыблэм» изыкы план зэхагъэуцощт.

Шъолъырхэм азыфагу щызэхэтщшт иофхъафхэр итхууханх фае, сыда зыплокэ, ахэр тэклэхэхэм, тикупхэр зыхэлжэштхэр пэшфорыгъэшшэу тшэшт, аш фэдгъэхъазырыщых. Культурэмкэ федеральнэ министерствами илэпэшгъу тыхэныштэп — ахэм афэдэ иофхъафхэм атэлтигъэгъэ грантхэр аш къетупщых, мы лъэнкъомкэ иофшэныр нахь дгэлэшьшт, — къытфилотагъ министрэм.

Дышъэр пэ пэзыимэ...

Кавказым ис 1эпэласэхэм ашышибэм ялшагъэхэр зычыпэ шыпльэгъунхэр гъэшэгъоны. Шъхадж иофшагъэ къызэрэрихыилагъэм имызакъо, ар зэрэшьштыри къызьыгъэлъэгъаэхэр къахэхыгъэх, яшлэнгъэхэмкэ зэдэгогъаэри бэ.

Краснодар краим къикыгъе Любомир Аникиним етэгъом къошихэр мы чыпэ дэдэм шыхишыкыштыгъэх, Къалмык Республиком илъыклоу Виктор Дорджеевым чэм къупшхэм хихыкыгъэ тамыгъэхэр, пхъонтальхэр къызищаагъэх, цыфльэпк зэфэшхъафхэм якултурэ инэпэеплэу ышыгъэ шахматхэри зэготых... Шыонэ зэтельхэр, дэшхом хэшыкыгъэхэх, джэголье шъабхэр, чы матэхэр, лъэпкъ шуашхэр, нэмыхыбери кавказ лъэпкъем янэпэеплых.

орэмамыр

Шолтырхэм культурэм ылтэныкъою юштэй, Ассоциациеу «Кыблэм» хэтхэр зээвсэхэу къэгэльэгъонир къаплынхагь. Тиэпэласэхэм яшлагъэхэми къашуцугъях, пхъэм хэшкынгъэ лэпкэ яшлагъэхэм Гостэкъо Русълан ышыгъэхэри, дышъидаагъяу Сет (Пэншъу) Сафиет ылап къычкынгъэхэри ашлагъэшлагъонигъэх.

Нахь класу тидышьидаагъэхэм къялоплагъяу Чечэн Республикэниятэй къялоплагъяу Рустам Милькиевым Сафиет къыриуагь ишлагъэхэм къизэришэжкынгъэр, Шъачэ щыкъогъэ къэгэльэгъонир зэрэшилгэгъуагь.

— Тапэки мы йашлагъэхэр слъэгъуагьхэу щит, синэйасэх, лэшэу осэ ин ялэу сэлъытэ, — къыриуагь аш, — пэ дышъэр пызын фае мыш фэдэ юф юлэжжажъэр мырэу шууашшэу пшынным пае. Мыш фэдэ хэдькынам тэтиеспүбликэ джыри

тральнэ-концерт гъэлъэгъоплэунэм къялопууль пчэгум цыф мин пчагъэ къеблэгъяу. Кавказым щыпсэхэу цыф лэпкъэм яшуашхэм пчэгур шью

Адыгэим и Лышхъэ, республикэм щыпсэухэрэм ацэкэ фестивалым къялоплагъэхэм шуфэс гущынгъэр Аульэ Юре афигъэзагъэх, мамырныгъэм

зыщиушомбгыгъэп, ау типшашъэхэр тэклу-тэклуу зыфагъэсэнам пылых.

Ильэс 20-м ехурэ дышъидаагъэхэм нэмикъою юштэй, фэзгыгъэсэхэр Сет (Пэншъу) Сафиет ишлэнгъэхэм къаштэй, чечэн пшашъэхэм, искусствэхэм къаштэй, ачлэхэм еджа-пхэхэм ачлэхэм адэгушаштэй, итуалээзэхэштэй, Рустам Милькиевым къыриуагь ыкыи мы юфыгъюмкэ зээгэгынгъэ джыри зэрэзэдашыщтыр къихигъэштэй.

Мамырныгъэм ипчэгү

Пчыхъэм Къэралыгъо теат-

зэмилэужыгъохэм къагъэштэй, мамырныгъэм зэгурьононгъээр зэрафаблэхэрэм ишхьатэу шольыр пстэуми ябыракхэр зэготых.

Иофхъабзэр къизээлихыгъ Чечэн Республикэниятэй къялоплагъяу ишинаар хож-бауди дааевым.

— Искусствэхэм къаштэй, «Кавказыр орэмамыр» зыфирэр къялоплагъяу ишинаар хож-бауди дааевым.

— Искусствэхэм къаштэй,

игъэптиэн тиеспүбликэ игъэкотыгъяу зэрэштийлхэр къыриуагь.

«Ислъамыем» ичыплэхэхыгъ

Республикэ 17-мэ къарыкынгъэ творческэ купхэм ябыракхэр алыгъхэу пчэгум къыриуагь эх, ахэм але итыгь апэрэ шольырим икуп цэрилоу «Ислъамыем».

Къихэгъэштэй, фае тиансамблэ мы фестивалым ильэс къес зэрэхэлжээрэр, хъекэлэпилэу зэриэр.

— Мы фестивалыр нэмикъою чыплемэ къащыгъэлъэгъонир зыгъэптиэн, — къыриуагь аш.

Зы чынальэм, Кавказым,

игою къэсигь, — elo «Ислъамыем» ишаа игуадзэу Агыржэнэкъо Санят. — Тэ тызэрэльэгъу зэпти, тызэрэштэ, ау Кавказым иль къултурэр зыфэдэр Урысыем едгэлэгъун фае. Анах куп дэгью итхэр уугъоинхэш, гастрольнэ тур фэдэу пшыныр зымыусэ шыилэп.

«Ислъамыем» изэхэцаклоу, аш ишаа, УФ-м, Адыгэим янароды артистэу Нэхэе Аслын үүсигь «Ныдэльф мэкъамхэр», ижьеэр адыгэ орэдэу «Айдэмыркъан иорэд» зыфирэр тиартистхэм къауагъэх, йэгүто мэкъешхохэу къапагъохыгъэхэм анэмкъиэу гущылэфабэу къаралоплагъэри бэ.

женнэ артистэу Султан Темишевыр. — Орэдэу непэ къауагъэхэм сисабыгъом сыхаагъэу къысщыхууг, шьопсэу шукъызэркүаагъэмкэ!

Фестивалым къышаагъэри «Ислъамыем» хэтхэм япащуу Нэхэе Аслын къызыгъуагъэр ильэс 75-рэ зэрэххүрэм джаа фэдэу фагъэхыгъ. Нэмикъою купхэм тильэпкэ ансамблэ къауагъэхэм, аш ыцэ дахээлээ ралоным, республикэм инэпэелээ, шьушаашу щытынамкэ Нэхэе Аслын ишүүшлэгэ гүненчч.

— Тикультура шепхэе лъягэхэм зэрэдиштэрэм ишыхыат къэралыгъо мэхъянэ зиэ лъэпкэ коллективитуу республикэм зэриэр, ахэр сид фэдэрэ юфтхабзи, сидрэ чыпли ахапщэхэм уарыгушонэу зэрэштихэр. Адыгэим нэмикъою фэдэ ансамблитуу иэу непэ къялоплэгъэ шьолтырхэм ахэтэп. Тхьеэгээпсэу республикэм тызэрийшыншурэмкэ, экономикэ къынгыохэм цыф тхамыгъэкъи туузызэрэзэтэрагъэнагъэмкэ, — къеуате «Ислъамыем» иорэдлиоу, Адыгэим янароды артисткэу Хъокло Сусаннэ. — Типашхэм ялахышко аш хэль, Нэхэе Аслын къэгъэконо пытэути, ташхъагь берэ итынэу тэлъяло. Фестивалым тыкъэзывъэгъиуагъэхэм къялоплагъэхэм Министерствэм, типравительствэ, Къумпилы Мурат лъэшэу тафэрэз, анаэ къыттет зэпти, тиэдэ тыщиагъэми зыкыттуагъякъэш, гъэхъагъяу зъэтшыгъэхэм адаклоу щыкъагъяу, фэнкыуагъяу тиагъэхэм къакъэлпичээ. Ари зымыусэ щылэп.

Ордым, къашьом, лъэпкэ мэкъамхэм утыгур зээлаубытгыагь, мамыр щылаклэм ахэр илахышхуух, зыгъэптих.

Мэфэки жъогъотэпир фестивалым къеух дахэ фэхъуу.

Гущылэж

Ажырэ мафэхэм Къэбэртэе-Бэлькъар Республика мэхъэм къынгыохыгъэхэм къауашхыаты мыш фэдэ юфтхабзэхэр зэрэтийшкэгээ шыпкъэхэр, ахэм ямэхъянэ зэрэчламынэрэр. Фестивалым къышаагъэлъэгъогъэ къултурэ дахэ зиэ лъэпкъэхэр зэонхэу щитэп, аш зырагъэушиомбгын, зымышлэхэрэм альягъээсэн фае. Кавказыр орэмамыр!

МЭШЛЭКЬО Сайд.

Мыекъуапэ — Грознэр — Мыекъуапэ.

Къэгъэльэгъон

«Къэнжъал заор» — тарихъым инэклубъо ин

Іоныгъом и 19-м, КъокІыпІэм щыпсэурэ лъэпкъхэм искуусствэмкї я Къэралыгъо музей и Тэмыр-Кавказ къутамэу Мыекъуапэ дэтым зы экспонатым икъэгъэлъэгъонэу «Канжальская битва. Мухадин Кишев» зыфи Йорэр къышызЭГуахыгъ.

Күтамәм идирукторәү Күшүү Нәфсөт
лофтхабзэм къэкүағъэхәм аналә тыра-
ригъедзагъ Кыыш Мухъадин Ыашыгъе
дэгъубәү, сурэтхәу иләхәм адиге лъепкым
– къэбэртаехәм апеккысыгъэ зээ нәкүб-
гъор lypkley, зэхэуугуфыкысыгъеу шьо зэфэ-
шхъафхәмкә 1әпеласәм къызәращы-
ригъельгъукысыгъеर хигъяунәфыкысыгъ.

— Сурэтшылхэм нахыбыэрэмкіә ашләу, къагъельгэйлер эр чыюпс теплээ дахэхэр, натормортыр, къэгъэгээ зэфэшьхъафхэр, нэмүкхэр ары, — къыыугац аш. — Ау цыиф лъэпкыым ышыхъэ къырыкъуагъэм, заоу, хъазабэу пэккэкигъэм щаухъэ. Зэчай гъэш!гэйон зыхэль Кыыш Мухьадин ильэпкь тарихъ зыфигъэзагь, къэбэртаехэр къэндзалхэмрэ тыркухэмрэ зэряззуагъэхэр ары мы сурэтым къыыутэрэр. Сэ сизэреплтырэмкіә, тарихъ купкышиш зиңэ сурэтшыгъэхэр арых ныбжырыэр къэнэштхэр.

Кышиш Мухъядин изы сурэтышхо шыгъ
къэгъэлтъэгъоныр зыфэгъэхъыгъэр, ау ащ
тарихъ купкышко и!. Ильэси 7-кіэ
үзэклэбэжъэм, Мые��уапэ, мы музейим,
Кышиш Мухъядин имэфэкі къэгъэлтъэгъон
ин щылагъ. Ахэм ащищэу зы сурэт
шүхъяфтынэу Адыгейим пае къыхахынэу
къариуагъ, джашыгъум, мы юфшэгъэ
ин гъэшэгъоныр Кушъу Нэфсэт а пстэумэ
къяхихыгъ джы ар яфонп хэль.

кважихыгъ, джы ар яфонд хэль.
Ioftkhbabzey зы тарихъ сурэт нэклюб-
гъошом икъехъукъе, къыуатэрэр, ащ
уасэй илэр зышгаануенфырэм искуствэр
зисякласэхэр, ар сэнэхъат зыифхъумэ
зышлонгъо ныбжыхыкъэхэр къэклюагъэх ыкли
лжыри къэклюштых, зыифагъэнэлосашт.

Сурэтэу
«Къэнжъал заор»

Ар ышыгъэ Кышь Мухадин Урысые Федерацием изаслуженнэ суретыш, Урысые Академиим художествэхэмкэ иакадемик (Кушъу Нэфсэт игүүшүүэ кынзэрэхигъэцгъэу, Кышь закъор арыадыгэ суретышхэмкэ академикэу тилэр), Къэбэртээ-Бэлькъарым инароднэ суретыш, зэлъашлэрэ урыс-испанскэ Ыспэлас, Урысыем ыкли Европэм зэфэдэу аща-гъэлтаплэу.

«Къэнжъал заор» зыфиорэр Кыыш Мухъадин 2008-рэ ильэсэм ышыыгъ, къэ-

бэртахэмрэ кырым къэндзалхэмрэ 1708-рэ ильэсым зызэзохэм, къэбэртахээр зератекlyаульхээр кыншыригъэльзэгүкыгь.

Мыш фэдэ сурэтыр пшыныр аукъодыиеп, тофшэнным пэмыхээз сурэтышым мы тарихъ хуугъэ-шлагъэмкэ щыл литературам зығигъенэлосагь, заор зыщылэгъе чылпэр зэригъельэгъугь, хуугъэ-шлагъеу ильэс 300-кэ узэккэлэбэжымэ щыла-гъэр икьюу зэхишэнным ыкки зэхи-фынным пае.

Амал-къулагай дэгүүхэр зылэхийн сурэтым иавтор урыс классикхэм баталынэ живописымкээ ишапхъэхэр ыкли дунээ изобразительнэ искусствэр илэубытлыгагьэх. Ахэм суретышым къоkeyпIе Iепкэ-льэпкагагьэр ыкли лъэпкэ творчествэмкээ лаби декоративнэ-алырэгч шьэн хабзэр гъусэ афишыгъ. А зээлтэуми суретым къыштыгъэ заом инэшэнэ зэфрешхъафыбэ ыгээунэфыннымкээ лъэшшэу яшыагьэ къэкуюагь: ошьопще гуиххэр, Эльбрус (юшхъэмэфэ) иинагьэ, къэндзалыдзэр, шыхэу зыкIе машлор хэнагьэхэр, къэндзал шыуухэу къушхъэтхым къефэхыхэрээр ыкли ахэр фыклаеузыфыре къэбертэе шыудзэр щыользэхүүх. Суретым къыхэшшэу гъэлсыгъэ дэзэл

«Къэнжъал заор» зыфиорэр Кышь Мухъадин 2008-рэ ильэсүм ышыгь, къэбэртаехэмрэ кырым къэндзалхэмрэ 1708-рэ ильэсүм зызэзаохэм, къэбэртаехэр зэратекүагъэхэр кыщыригъэльгүйкыгь.

A black and white photograph showing two women from the waist up, standing in front of a large, ornate tapestry. The woman on the left has long hair and is wearing a light-colored blouse. The woman on the right has dark hair and is wearing a striped shirt. They are both looking towards the right side of the frame, where the tapestry is displayed. The tapestry is a dense, intricate scene, possibly a map or a historical illustration, rendered in a style that uses many small, repetitive patterns to create a larger image. It is framed by a wide, decorative border.

щэхэм язэпэуцужь-банэ. Бэнэп!э гупчэм итих а I-рэ Къэплъан-Джэрыеरэ къэ-бэртэепшэу Кургъокъо Хъатокъыкъорэ (Албаны 1998).

(Атэжэйкъорэ). Мы сурэтшыгъэм осэшүү къезытырэр Къэбэртаем итарихъ хъугъэ-шлагъэу анахь нэфагъэрэ мэхъянэрэ зиээр кызызэрээтигъэльэгъорэ закъор арэп. Анахь къыхэгъэцьгъэн фаер аужырэ ильэсипшыхэм урысые ыкчи дунээ художественнэ культурэм мыш фэдэ сюжет тарихъ-ззо лялласэ зиэ лашлагъэхэр зэрэшцызпуутгъэхэр, социальна ыкчи тарихъ юфыгьошхохэр нахь алэклэзигъэ зэрэхъухэрэр ары. Ашкіэ Кышиш Мухъядин исурэт нэклубгьо джадэ кавказ, урысые ыкчи дунээ культурэмкіэ мэхъянэшхо зи.

Тарихъ хъугъэ- шлагъэр

Къэнжъал за-
ор — чэц заоу
1708-рэ илье-
сым Ѣылаг, аш-
ыпкъ къиқтэу,
къэртаехэр
пщэу Кургъокъо.
Атэжжыкъо яла-
щэу къырым
хъанэу а I-рэ
Къэплъан-Джэ-
рые идзэхэу
тыркухэмрэ
къырым къэн-
дзалхэмрэ зы-
хэтыгъэжм ате-
банэхи, атеклыа-
гъэх.

Къызэралотэжкырэмкіэ, заор рамыгъа-
жъээз къэбартаяхэм пыир зыдещылэ
бгүумкіэ машло ашыгъ, етланэ шыу мини
7-р ильыгъ. Ащ фэдэу ошлэ-дэмышилэу
атебэнэнхэр зыгу къэкыгъэр Къэзанакъо
Джэбагъ. Тырку-къэндзальдзэр зы чэцкіэ
ағъэкіодын альэкыгъ. Дзэпащэу ялагъэм
зы куп кыргъоу кылэжкыгъягъ. Пыидзэм
щыщэу нэбгырэ мин 11-р мы заом
щыфэхыгъяу ары тхыгъэ къэкіуплэхэм
зэрарытыр.

Къэнжыал заор тарихъ лъэпкъ шлэжымъ къызэрэхэнагъэр «Къырым зау» е «Къэнжал зауэ», мы хъугъе-шлагъэр къэбэр-таехэм ядзэ тарихъ анахъ къыхэцгъэм ащыщ. Теклоныгъэр къэбэртаехэм ащ къышыдахыгъ, шъхъафитныгъэр ялэ хъугъэ. Къырым пыцыгъом утынэу раҳыгъэм лъэшэу къыфыригъэшлагъ, ащ ыуж бэрэ зинчухукъын ымынчакъяч къынчыгъ.

зыншхұжыбын ымылтъекіеу қызынаның.
Мы зәкіеми ялтытығыз қызғон
пльэкіыштыр, Къэнжын заом дунәе ықін
тарихъ мәхъянәшхо зәрийер, ильшығыз-
кы, хәләжызғыз бғуиттүмкін нәмыкі
заохәм анахъ мыльшығызәм, къыззера-
щимыгызакірәр ықін дунәе тарихъым
ар шын зәрәхъугын ары.

ар щың зэрхүүлээр ары.
Іошхъэмэф лялсан щыклогъе заом льепкыым игъашэ зэблихүүг шхъяфит-ныгъе щылақлэм къэбэртахээр кыифэклон-хэмкээ. Урсысем наху фэгээзэлэ хүн-хэмкэ аш ишүаагъе къекүаагъ. Урсыс-къэ-бертээ зэхлийнгъэр гээптигээнчнымкээ миң теклончыгъар тъабакчы ичилгээ

Мы төкөнгөйгөөр лъэбеккү иңиңг.
Щэч зыхэмүлтүр суретыш цэрыгоу
Кышь Мухъядин мы зэо хъугъэ-шагъэр
— «Къэнжыал заор» — шыгыпкъэм тетэү,
зэо зэхапхъэр нэрыльгэгү кыышлэу, шьо
зэфештхъафыбэу суретым щигъэзфеда-
гъэм зэо машлор уапашхъэ кыргызгъэу-
цуу ыгъэпсыныр зэрэфызэшлоктыгъэр
ары. Тарихь суретышхор — адыгэхэм
ятарихь изы нэклүбгүү.

МАМЫРЫКЪО Нуриет

Сурэтхэр Іашъынэ Аслъан тырихы-
Пъях

ЗЭКЬОШНЫГЬЭМ ИГЬОГУХЭМКИЭ

ПСЫНЭКІЧЧЫР ЧЪЭКЬОЩТЭП

1992 — 1993-рэ ильэсхэм Абхазым Хэгэгу зао щыктуагъ. Абхазымрэ Грузиемрэ куаччекіэ зызэпэуцухэм, мамыр псэукіэр къеухумэгъэнэм фэшл Кавказым ис лъэпкъхэр Абхазым къоуцуагъэх, Грузием идзэхэр зэкадзэжыгъэх.

Абхазым ичигу шъхъафит зашыкъыгъэр ильэс 25-рэ зэрэхурэм фэгъэхыгъэ зэхахъхэр Кавказым щеклох. Заом хэлэжэгъэ ахбазхэр нэбгыре 20 фэдиз хъухэу мы мафэхэм Сыхум къикыхи, Чечэнэм, Ингушетием, Къэбертэе-Бэлькъарым, Дагыстан, Темир Осетием — Аланием, Къыблэ Осетием, Къэрэш-Шэрджэсүм ашылагъэх. Адыгэ Республикэм къызэклохэм зэкьошхэр Мие-куапэ щызэукалагъэх.

— Уахътэр псынкіэу лъэ-куатэ, — ягукеэкыжхэр къа-латэ Абхазымрэ Адыгейимрэ яхуульфыгъэхэм. — А лъэхъа-ным нахь ныбжыклоу ты-щытыгъ. Заом имашо тыххъа-ным фэшл плъти-стрым тыххъ-тыгъэуи плъти хъущт. Ау хэт сыйд къитиуагъэми, тигу къы-зэрэтифидэрэм тетэу тызекло-щтыгъ...

Гукъэкыжхэр жын хъухэ-рэп. Республикэм ишхъафи-тынигъэ фэзэуагъэхэм къа-тэжкынэу ялэр маклэп, «Къе-шэжъя, ныбджэйтур...» — ало-

зз, заом игьогу хылытэхэм гу-кіе зафагъэзэжки.

Грузиим иулашыгъэ купхэр заокіэ Абхазым ичигу къызебанхэм, псынкіэу республикэр аштэн ямурадыгъ. Абхазым къошхэр къызэрэкьюцощтхэр, ахэр лъыхъужжэу зэрээштхэр Грузиим ипащхэм икью кы-далтыгъэп. Абхазым щыхъун-къехэу, лажъэ зимыгъ цыфхэр аукихъу заублэм, гуфаклохэр республикэм къоуцуагъэх.

Хъууль-шагъэхэр агу къагъэ-кыжхээ, Мые-куапэ щыкло-гъэ зэхахъэм къызыгъушыагъэх Абхазым къикыжъэх Теймураз Хагбэ, Эрик Воула, Гоча Киш-мая, нэмийкхэри.

Адыгейим иуфаклохэу Сихъу Рэмэзан, Къуицж Къэпплан, Ахътао Амбый, фэшхъафхэм ягукеэкыжхэри жын хъухэрэп. Заом имашо ныбджэгъухэр, нэнэжж-тэтэжхэр, сабийхэр зэрэхкъуадэштыгъэхэр анэгу къекыжхэрип.

— Тиреспублике щыщ кла-лэхэу Абхазым щыфхыгъэхэм ялахылхэр зэхахъэм къедъэб-

лэгъагъэх, — гузыгъэр зэлэпахы-зэ къалатэ Къуицж Къэпплан-рэ Сихъу Рэмэзанрэ. — Шэуджэн Мурат ышшу Азэмэт, Мыкъо Аслын ышшу Батырбый тизэууклэгъу зэрэхэлжэгъэхэм, гузыгъэ фабэу къауагъэхэм осэ-ин афэтэшы.

Адыгэ Республикэм лъэпкъ юфхэмкіэ, ізкыыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкъэгъухэм

адырлээ зэлхыныгъэхэмкіэ ыкы-къэбар жъугъэм имамалхэмкіэ и Комитет итхаматэу Шхъэлэхъю Аскэр зэхахъэм къызэрэшигу-гъу, Абхазым гуфаклоу кла-гъэхэм я Союзэу Адыгейим щызэхашагъэр, нэмийк шольырхэм ягуфэкло союзхэр зэлъэкло. Адыгейимрэ Абхазымрэ язэ-фыщтыкіхэр щызэнгъэм щэпилтэх. «Дзэклоплым ипсы-

нэкіэч» дэжь саугъэтэу щагъэ-уцугъэхэр тарихын ехылгээх. Лыгъэ зэрахъээ фэхыгъэхэм ацлэхэр мыжъобгъухэм атетхагъэх, ясурэтхэр хеушхъафы-кыгъэхэу Ѣтых.

Абхазым Хэгэгу заор ща-ухи, шъхъафит зашыкъыгъэр ильэс 25-рэ зэрэхурэм ехылгээ Адыгейим купышхо икы-ныш, къош республикэм клошт. Гуфаклохэм язэо гъогухэр зे-рагъэлэгъущтых, лыхъужжэу фэхыгъэхэм ацлэхэр къызыщи-ралхэхээ зэхахъэм ахэлэжье-щтых, саугъэтхэм къэгъагъэхэр аклэлтияральхъащтых.

Адыгэ Республиким ихэбзэ къулыкүшшэхэмрэ гуфаклохэмрэ зэгъусэхэу Абхазым къикын-хэш, тиреспублике къекоштхэм апэлтэйкыщтых. Адыгейим икэ-лэццыклю куп Абхазым клошт. Клэлэджаклохэр патриотическэ пүнгэгъэм ехылгээ зэлүкэгъ-хэм ахэлэжье-щтых, заом хэкодагъэхэм ялахылхэр зэрагъэ-льгэгъущтых.

Абхазым къикыщт клэлэццы-клохэр тиреспублике къызы-клохэмкіэ, общественэ движе-ниу «Адыгэ Хасэм» хэтхэм, заом щыфхыгъэхэм ялахылхэм алыкэштых. Хабзэм икъулыкүшшэхэмрэ общественэ движе-нихэмрэ зэгъусэхэу патри-отическэ пүнгэгъэм ехылгээ зэхахъэхэр зэхашэштых.

Шэжым цыфыр ебу, щыз-э-нгъэм фэгъасэ. Абхазым зао къызырашыллэм къошхэр къоуцхи, имамыр щылакіэ къауху-магъ. Республикэр къэралыгъо шхъаф хъугъэ, хэбзэ шапхъэ илэу мэпсэу. «Дзэклоплым ип-сынекіэч» дэжь лъэпкъ зэфэ-шхъафхэр щызэлкіхэр. Заом къэзэгъэстхэрээр щаумысах, лыгъэ зезыхъа-гъэхэр альял-пэх. Псынекіэчир чъэкоштэп. Гу къабзэкіэ юфэу пшиэрэр цыфхэм агэлтаплэ.

ЕМТЫЛЫН Нурбай.

Сурэтхэр зэхахъэм къызы-тирахыгъэх.

Лъэпкъ зэгуры Юныгъэр зэкіэми анахь шъхъаI

Мы мафэхэм Къэбертэе-Бэлькъар Республике щыпсэухэрэ къэбертаехэмрэ бэлькъархэмрэ азыфагу къитэджэгъэ зэпэуцужым цыфхэр лъэшшу гумэкі хидзагъэх.

Ильэсүбэ хъугъэу мамы-рэу зэдэпсэухэрэ зэкьош лъэпкъхэм язэгурымыоныгъэ зыгорэм ифдэ хэльэу, ахэр зэхахъа-гъэхэр ары бэмэ зэ-ралтыгъэрэ.

Псауплэу Кенделен къыщы-хъугъэ зэпэуцужыр Юныгъом и 19-р ары зышиагъэр. Къэн-жыал зэпэуцужым теклоныгъэ къызыщыдахыгъэр ильэс 310-рэ зэрэхурэр къэбертаехэм ха-

гъэунэфыкынэу, шым атесхэу къушхъэу Къэнжыал ышшу дэктюенхэ мурад ялэр ежъэгъэх. Ау Кенделен зынэсхэм, аш щыпсэухэрэ бэлькъархэм гъогур зэпагъэи, амыгъаклохэу къалэуцугъэх. Къэбертаехэм ар шхъакло ашыкхуи бэлькъархэм апэуцужыгъэхэр ыкыи бырсы-рышко аш къикыгъэу, зэо-бани азыфагу къитэджагъэу ары гупчэ къэбарлыгъэлэс амалхэм

къизэрэтигъэр. Интернетем а хъугъэ-шагъэм щытырахыгъэ кадрэхэр къихыагъэх. Хэбзэх-хүмэкло къулыкүхэм гъэлэ-шыгъэ шыкыл эхэр тетэу зэпэу-цужыр къызэтэригъэуцонэу бэрэ пылыгъэх, арэу щытми, ар псынкіэлью юфэу щытыгъэп.

Мы республике щыпсэу-хэрэ ашыщыбэ бырсырым хэлажъэхэрэ лъэпкъитуми Интернетымкіэ зафагъазээ, зэ-

пэуцужыр щагъэтинэу бэрэ ялээгъэх, сида пломэ зэгоп-чынхэ умынъэкинэу къэберта-хэрэри бэлькъархэрэ зэблагъэ хъугъэх, лъэпкъитум къахэхы-гъэхэр къэзэрэщагъэхэу бэ-республике щыпсэурэр, ахэм сабийхэр зэдьрэгъэх.

Кенделен къыщыхъугъэ-лъэпкъ зэгурымыоныгъэр чэц-зымафэкіэ Налщык, нэужум Бэхъсан анэсигъ. Лъэпкъ гвар-

дием икъулыкүшшэхэм бырсыр зеклиакіхэр нахыбэу къыз-хэфхэрээр аубытыгъэх. Ау тэ-клю тешлэгъэу ахэр къатуул-щыжыгъэх.

Лъэпкъитум азыфагу иль-зэкьошыгъэ-зэгурымыоныгъэр зыпкь игъэуцожыгъэгъэнэмкіэ амалхэр мы уахтэм республике ипши, хэбзэхуумаклохэм зэрахъэх.

КИАРЭ Фатим.

Бонлоб Суперлигэр

Дзюдо

Нарт шъаор мастер хъугъэ

Чыгу залэм и Лыхуужхэм афэгъэхыгъэ зэнэкъоку Новороссийскэ щыкуагъ. Хульфыгъэхэр дзюдомкэ зэбэныгъэх.

Урысыем ишьольырхэм, къялехэм къарыкыгъэхэр алтырэгъум щызыукалагъэх. Адыгэ Республика михэшылыгъэхэр командахэх ялэпэсэнэгъэ зышыхаагъэхъорэ Гупчэм зышызыгъэсэрэ Мерэм Дамир килограмм 60-м нэс къэзыщечыхэрэм якуп щыбэнагъ.

Нарт шъаом куячэри, куулайыгъэри дэгъо ыгъэфедагъэх. Алэр чыпээр зэнэкъокум къышидих, хэушхъафыгъэгъэ шуухафтынр къифагъэшьошагъ.

Мерэм Дамир теклоныгъэхэр къызэрихыгъэм даклоу Урысыем спортымкэ имастер хъугъэ. Нарт батырыр Джыракъые къышидих.

Щыххуугъ, икелэццыкыгъом къышуублагъеу самбэмкэ, дзюдомкэ мэбанэ, зэнэкъокухэм медалэу, кубокеу къащидихгъэр маклэп.

Тренерэр Хакурынэ Дамир ыгъэсэрэ Мерэм Дамир спортым ильэгэпэ анах инхэм анэсүнэу, Адыгэ Республика, икоджэ гупсэу Джыракъые щытхуу къафихырэм ахигъэхъонэу фэтэо.

Опсэу, Дамир! Уапекэ льыклат.

Сурэтым итхэр: **хагъэунэфыкырэ чыпэхэр къыдэзыхыгъэхэм сэмэгумкэ ятлонэрэу щытыр Мерэм Дамир.**

Бонлоб Суперлигэр

Республикэм и Мафэ фэгъэхъыгъ

Кэлэццыкыгъем япсауныгъэ гээпытэгъэним, спортым пыщагъэхэм япчагъэ хэгъэхъогъэним афэгъэхыгъэ зэнэкъокуу Мыекъуапэ щыкуагъэр республикэм и Мафэ ипэгъокиу зэхащагъ.

Адыгэ республикэ стадионеу «Юностым» псэупэхэм яшагу командэхэр футбол цыкыу щызэдешлаагъэх. Клалэхэр аныбжхэм ялтытыгъэу купхэм ашызэлуклаагъэх.

2002 — 2003-рэ ильэсхэм къэхуугъэхэр команди 9

хуущтыгъэх. Алэр чыпээр Мыекъуапэ икоманддэу «Черемушки-Сити» къыдихыгъ. «Шыачэ-3-м» ятлонэрэ чыпээр ыхыгыгъ, «Амкалым» ящэнэрэ чыпээр фагъэшьошагъ. Давид Жирковыр ешэлкэ анах дэгъо купым къышыхыгъ.

2004-2005-рэ ильэсхэм къэхуугъэхэр калэхэм якомандэхэр 7 хуущтыгъэх. Теклоныгъэр зыхыштыр язэрэмийгашау кэлэццыкыгъэр гэшэгъонэу зэдешлаагъэх.

«Хэушхъафыгъэхэе училишигъ» зыфиорэр «Улапэм» кэлэх эшэгэйгүм щылуклаагъ. Ешэгъу уахьтэм нахь льэшыр къышынэфагъэп, 0:0-у зэлукэгъур аухыгъ. Тренерхэу Кьюш Адамэрэ Плыунэе Алырэ

агъасэхэрэ калэхэр ешланлэм икылжыгъэхэп, пенальтикэ зэнэкъокум падзэжыгъ.

«Улапэм» икъэлэпчэйгүй 3 лэгэаор къызэклидэжыгъ, аш иштуагъэктэ 3:0-у «Улапэр» теклуагъ.

Бибэкъо Амир ешэлкэ анах

дэгъо зэхэцаклохэм алтытагъ. «Улапэм» къыхагъэшгъэх Хяо Султан, Маушэе Адам, Бибэкъо Амир, нэмыхъэри.

Кьюш Адамэ зипэшэ команддэу ятлонэрэ чыпээр фагъэшьошагъ, «Ювентусым» ящэнэрэ чыпээр ыхыгыгъ.

Адыгэ Республика михэшылыгъэхэр икоманддэу «Улапэм» икъэлэпчэйгүй 3 лэгэаор къызэклидэжыгъ, аш иштуагъэктэ 3:0-у «Улапэр» теклуагъ.

Республикэм футбольымкэ испорт еджапэ ишаагдээу Пэнэшьу Мыхьамодэ зэнэкъокум хэлэжагъэхэм къафегушигъ. Хагъэунэфыкырэ чыпэхэр къыдэзыхыгъэхэм, ешэлкэ анах дэгъуухэу къыхагъэхэм кубокхэр, нэмыхъэри шуухафтынхэр аратыжыгъэх.

Сурэтым итхэр: «Улапэм» хэтхэр.

Бонлоб Суперлигэр

«Динамо-МГТУ-м» иештэгъухэр

Мыекъуапэ иволейбол хульфыгъэ команддэу «Динамо-МГТУ-м» 2018 — 2019-рэ ильэс зэнэкъокуу Ростов-на-Дону щыригъэжьэшт.

Адыгэ Республика изаслужен-нэ тренерэр, «Динамо-МГТУ-м» итренер шъхбаалеу Павел Зборовски мэрийлэхэрэхэр, зэнэкъокум дэгъо зыфагъэхъазыгъ. Команддэу икапитанеу Кьюш Рустлан нахь ныбжыкхэхэр зыльещэх. Никита Филипповыр, Даниил Чернышовыр ильэс заулэхуугъэхэр «Динамо-МГТУ-м» хэтын.

МГТУ-р къэзыухыгъэхэр, ашшэрэ гэсэнэгъэ зээзигъэгъото зышлоигъохуу университетийн щеджэхэрэр команддэхэтийн хэтийн. Неушра мафэм тельтигъэу П. Зборовски мэрийлэхэрэхэр, Сэннаштыгъэ зыхээль кэлээджа-клохэр инэплэгъу итых, ахэр опыт зиэхэм ягусэхэу ешэгъу хэм ашытэлэгъуух.

Республикэм щагъэсэгъэхээ калэхэр нахьыбэ хуухэу тикикомандэ зэрэхэхэм тегэгүйшо. Кьюаджэхэм адэс ныбжыкхэхэм титренерхэр алъэлпэх, команддэу нахь диштэшхэр къыхагъэштэх.

Ионыгъом и 22 — 23-м

Нэклубгъор зыгъэхъазыгъэр ЕМТЫЛ Нурбай.

Зэхэзыщагъэр ыкы къыдэзыгъэхъэр:

Адыгэ Республика михэшылыгъэхъэрэхэр, Икыб къэралхэм ашы-псэурэ тильэпкэхъухэм адярьиэ зэхъынгъэхъэм ыкы къэбар жуугъэм иамалхэмкэ и Комитет

Адрессыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшыгъэр: 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приимнэр: 52-16-79,

Редакцием авторхэм къаихырэр А4-кэ заджэхэрэх тхъапхэу зипчагъэкэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлжээ, шрифтыр 12-м нахь цыкынэу щытэп. Мы шалхэхэм адимыштэрэх тхъагъэхэр редакцием зэхгээжэхъэх.

E-mail: adygoe@mail.ru

Зышаушыхъятыгъэр: Урысые Федерацием хуутын Иофхэмкэ, телевидение-хэмкэ ыкы эзлэхээсэхъэм амалхэмкэ и Министерствэ и Темир-Кавказ чыпэхъэришлэхэр, зэраушыхъятыгъэ номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зышаушыхъятыгъэр
ООО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Зэхэзыщагъэр
4075
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2445

Хэутынм узьшигъэхъэрэхэе щыт уахтэр
Сыхьатыр 18.00
Зышаушыхъятыгъэр
уахтэр
Сыхьатыр 18.00

Редактор шъхбаалеу
Дэрбэ Т. И.

Редактор шъхбаалеу
игуадээр
Мэшлэхээ
С. А.

Пишэдэхъэр
зыхырэ секретарыр
ЖакИэмкъо
А. З.